

ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА: ҚҰБЫЛЫСТЫҢ МӘНІ, ҚАЛЫПТАСУ ЖӘНЕ ДАМУ ПРОБЛЕМАЛАРЫ

Цифрлық экономика - бұл тауарлар мен қызметтерді өндіру, тарату және тұтыну үшін цифрлық технологиялар мен желілік инфрақұрылымдарды пайдалануға негізделген экономика. Ол интернет, компьютерлік бағдарламалар, сандық құрылғылар, жасанды интеллект және үлкен деректер сияқты көптеген технологияларды қамтиды. Цифрлық экономика инновациялық технологиялар мен цифрлық платформаларға негізделген экономикалық дамудың жаңа тәсілін білдіреді. Оған электрондық коммерция, цифрлық қызметтер, онлайн білім беру, цифрлық денсаулық сақтау, цифрлық қаржы және т.б. сияқты салалар кіреді. Цифрлық экономиканың негізгі белгілерінің бірі оның жоғары икемділігі және экономикалық ортада өзгерістерге жылдам жауап беру мүмкіндігі болып табылады [1].

Цифрлық экономиканың кейбір негізгі компоненттеріне мыналар жатады:

- Аппараттық технологиялар (IT)- бұл деректерді өңдеу және беру үшін технологиялар мен бағдарламалық жасақтаманы құратын және дамытатын сектор. Бұл әлемдік ЖІӨ-нің шамамен 5-6% құрайды.

- Электрондық коммерция - бұл тауарлар мен қызметтердің саудасын интернет арқылы жүзеге асырылатын сектор. Бұл әлемдік сауданың шамамен 15-20% құрайды.

- Цифрлық медиа - бұл интернет арқылы мазмұн мен ойын-сауық өнімдерін құратын және тарататын сектор. Бұл әлемдік ЖІӨ-нің шамамен 5-6% құрайды.

- Телекоммуникация - бұл байланыс және деректер қызметтерін ұсынатын сектор. Бұл әлемдік ЖІӨ-нің шамамен 2-3% құрайды.

- Цифрлық қызметтер - бұл онлайн білім беру, денсаулық сақтау, қаржы және т.б. сияқты әртүрлі қызметтерді ұсынатын сектор. Бұл сектор қарқынды дамып келеді және қазірдің өзінде әлемдік экономиканың айтарлықтай үлесін құрайды. Цифрлық экономиканың дамуы елдің қазіргі әлемдегі экономикалық өсуі мен бәсекеге қабілеттілігін айқындайтын негізгі факторлардың бірі болып табылады [2].

Цифрлық технологиялар өндіріс шығындарын қысқарту, сапасын жақсартуға, кәсіпорындар жұмысының тиімділігін арттыруға және кәсіпорындар, мемлекет және халық арасындағы байланысты жақсартуға мүмкіндік береді. Бұл тезірек және тиімді экономикалық өсуге ықпал етуі мүмкін.

Төменде цифрлық экономика әлеуетінің кейбір негізгі аспектілері берілген:

- Өнімділік пен тиімділікті жақсарту: цифрлық экономика көптеген процестерді автоматтандыруға мүмкіндік береді және өнімділікті арттыру және шығындарды азайту арқылы бизнестің тиімділігін арттырады.

- Жаңа нарықтарды құру: цифрлық экономика тауарлар мен қызметтерді құруға және сатуға, сондай-ақ жаңа нарықтар мен бизнес-модельдерді құруға жаңа мүмкіндіктер жасайды.

- Қолжетімділікті арттыру: цифрлық экономика тауарлар мен қызметтердің қолжетімділігін арттырады, бұл әсіресе шалғай және халқы аз аудандарда тұратын адамдар үшін, сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін маңызды.

- Өмір сапасын жақсарту: цифрлық экономика білім беру, денсаулық сақтау, ойын-сауық және байланыс үшін жаңа мүмкіндіктер беру арқылы адамдардың өмір сүру сапасын жақсарта алады.

- Тұрақты дамуға жәрдемдесу: цифрлық экономика шығындарды азайтуға және өндіріс тиімділігін арттыруға, қалдықтарды азайтуға және зиянды шығындарды азайтуға мүмкіндік беру арқылы тұрақты дамуға мүмкіндіктер туғызады.

- Инновацияларды ілгерілету: цифрлық экономика инновацияларды ілгерілетеді, бұл экономикалық өсу мен бәсекеге қабілеттілікті арттыру үшін жаңа мүмкіндіктер жасайды.

- Жаңа жұмыс орындарын құру: цифрлық экономика жана жұмыс орындарын құруға және экономиканың әр түрлі секторларында жұмыспен қамтуды арттыруға жаңа мүмкіндіктер жасайды. Тұтастай алғанда, цифрлық экономика экономиканы дамыту, өмір сүру сапасын жақсарту және адамдар мен бизнес үшін жаңа мүмкіндіктер жасау үшін үлкен әлеуетті ұсынады.

Жалпы, цифрлық экономиканы дамыту Қазақстан экономикасын жаңғыртудың және оның әлемдік ауқымды бәсекеге қабілеттілігін арттырудың негізгі факторы бола алады.

Қорытындылай келе, цифрлық экономика - бұл экономикалық өсуді жеделдету, бәсекеге қабілеттілікті арттыру және бүкіл әлемдегі адамдардың өмір сүру сапасын жақсарту үшін үлкен әлеуетке ие дамудың жаңа парадигмасы. Бұл жаңа бизнес-модельдерге, инновациялық өнімдер мен қызметтерге әкелу мүмкін, сонымен қатар мемлекеттік басқару мен цифрлық қызметтерге қол жетімділікті қамтамасыз етеді. Цифрлық экономиканың даму перспективалары орасан зор. Бұл әлемнің көптеген елдерінде экономикалық өсу мен дамудың негізгі көзі бола алады. Дегенмен, бұл әлеуетті іске асыру үшін білікті кадрлардың жетіспеушілігі, киберқауіпсіздік мәселелері, реттеуші шектеулер және цифрлық қолжетімділіктің теңсіздігі сияқты бірқатар қиындықтарды жеңу қажет.

Цифрлық технологияларды дұрыс пайдалану тұрақты, бәсекеге қабілетті және инновациялық экономиканы құрудың негізгі факторы болуы мүмкін, бұл адамдардың ұзақ мерзімді әл-ауқатына және жалпы қоғамның дамуына ықпал етеді.

Әдебиеттер

1. Кешелава А.В. «Цифрлық» экономикаға кіріспе: Кешелава А.В., Буданов, В.Г., Румянцев, В.Ю.Ю. // жалпы ред. - Мәскеу: ВНИИ геоэкологиясы, - 2017. - 28 б.
2. Зубарев, А.Е. Цифрлық экономика жана экономиканы дамуландырылуының керінісі ретінде: Зубарев Е. А. // Тынық мұхиты мемлекеттік университетінің хабаршысы. -2012. - Б. 214.
3. Устюжанина, Е.В., Сигарев, А.В., Шейн, Р.А. Цифрлық экономика экономикалық дамудың жаңа парадигмасы ретінде. // ұлттық мүдделер: басымдықтар мен қауіпсіздік. - 2017. - Т. 13. - № 10. - 1788-1804 б. URL: <https://doi.org/10.24891/ni.13.10.1788>
4. Уринсон, Я.М., Панфилов, К.С. Цифрандыру кейбір елдің даму факторлары ретінде. [Электрондық ресурс: <https://www.hse.ru/data/2020/10/17/1372384543/>] Цифровизация как фактор развития инноваций.

Назарова А.М., Кутыбаева С.А., Токмагамбетова А.Т., 3 курс
(Қарагандинский университет Букетова)

Научный руководитель – м.э.н., ст. преподаватель Перова Н.С., м.э.н. преподаватель
Макалакова Б. М.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНЫХ ТЕРРИТОРИЙ В КАЗАХСТАНЕ

Қазақстан - это государство с разнообразным региональным развитием. Экономическое развитие Казахстана в последние годы было достаточно значительным. Страна активно работает над модернизацией своей экономики, сосредотачиваясь на различных отраслях и реформах. Одной из основных отраслей экономики Казахстана является добыча и экспорт нефти и газа. Страна является крупным производителем и экспортером энергоносителей. Однако, в последние годы правительство стремится диверсифицировать экономику и уменьшить зависимость от нефтегазового сектора.

Қазақстан активно развивает другие отрасли, такие как металлургия, химическая промышленность, сельское хозяйство и туризм. Также страна активно привлекает иностранные инвестиции, особенно в секторах инфраструктуры, энергетики, транспорта и